

Черкасов Олег Володимирович,
*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту правового
забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України*

ФІНАНСУВАННЯ І ПРОЗОРИСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ У НАУКОВИХ ТА НАУКОВО- ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРКАХ

Розвиток економіки на сучасному етапі не можливий без удосконалення та розширення механізмів стимулювання наукової діяльності. Модернізація промислового виробництва та впровадження інноваційних технологій є одним з основних чинників для пришвидшення процесу зростання економіки.

У більшості країн світу пріоритетним напрямом економічної політики є стимулювання наукової та інноваційної політики, яка є основою для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності економіки.

Важливим елементом запровадження інновацій є наукова і науково-технічна діяльність, що зосереджена у вищих навчальних закладах та наукових установах різного типу. Однак комерціалізація власних інноваційних розробок навчальними закладами та науковими установами, як правило, має певні правові, організаційні та фінансові труднощі. У зв'язку з цим одним із дієвих механізмів запровадження інновацій і результатів наукової діяльності є організація діяльності наукового парку та участі у діяльності технологічних парків.

Слід підкреслити, що як наукові парки, так і технопарки надають комфортні умови для ведення інноваційної діяльності, пропонують широкий спектр послуг, що підтримують і сприяють розвитку інноваційного підприємництва завдяки постійному удосконаленню матеріально-технічної, соціально-культурної, інформаційної та фінансової бази становлення і розвитку діяльності суб'єктів МСП. Незважаючи на це, популяризація діяльності наукових та технологічних парків не здійснюється нові наукові парки та технопарки не створюються. Наразі в Україні нараховується 16 технопарків, із яких дійсно функціонують, на жаль, лише 8.

Щодо фінансування та використання коштів науковими парками і технопарками слід відзначити, що відповідно до ст. 21 Закону України «Про наукові парки» для виконання статутних завдань науковий парк може створювати статутний і резервний фонди, фонд підтримки інноваційної діяльності та інші фонди, не заборонені законодавством України. Вкладом до статутного капіталу наукового парку можуть бути гроші, цінні папери та інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку. Крім цього, вказана стаття встановлює, що до джерел фінансування наукового парку належать: кошти статутного та інших фондів наукового парку; фінансові надходження від діяльності наукового парку; інвестиції, надані науковому парку; благодійні внески для розвитку наукового парку та забезпечення реалізації проектів наукового парку; кошти державного та місцевих бюджетів; кошти замовників; інші надходження, не заборонені законодавством України.

Держава має стимулювати розвиток високих технологій та інновацій не тільки за допомогою належного правового регулювання, а й шляхом додаткового фінансування таких процесів та запровадження пільгових режимів оподаткування. Однак наразі така підтримка з боку держави, на жаль, має переважно декларативний характер.

Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» у статті 6 встановлює, що для фінансової підтримки проектів технологічних парків запроваджується бюджетна програма підтримки діяльності технологічних парків. Разом з цим для реалізації проектів технологічних парків щорічно в Державному бюджеті України за бюджетною програмою підтримки діяльності технологічних парків визначаються кошти, що спрямовуються на: повне або часткове (до 50 відсотків) безвідсоткове кредитування (на умовах інфляційної індексації) проектів технологічних парків; повну або часткову компенсацію відсотків, сплачених виконавцями проектів технологічних парків комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування проектів технологічних парків. Порядок надання фінансової підтримки технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам для реалізації проектів технологічних парків встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до закону.

Стимулювання діяльності технологічних парків здійснюється за допомогою цільових субсидій (ст. 7 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»). Зокрема, для реалізації проектів технологічних парків технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам, що виконують проекти технологічних парків, державою надаються цільові субсидії у вигляді: сум ввізного мита, що нараховуються згідно з митним законодавством України при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні.

Суми ввізного мита, що нараховуються згідно з митним законодавством України при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні, технологічні парки, їх учасники та спільні підприємства не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств.

При цьому на спеціальні рахунки учасників технологічних парків та спільних підприємств, які є виконавцями проектів технологічних парків, зараховуються 50 відсотків сум ввізного мита, а решта 50 відсотків сум ввізного мита зараховуються на спеціальний рахунок керівного органу відповідного технологічного парку.

Порядок зарахування сум ввізного мита на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств, порядок використання коштів цільових субсидій та порядок контролю за їх використанням встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Прозорість використання коштів науковими парками та технологічними парками може бути ефективною за умови використання сучасних методів громадського та фінансового контролю за діяльністю таких суб'єктів. Такі методи і засоби контролю мають бути визначені на законодавчому рівні та покладені в основу діяльності наукового чи технологічного парку шляхом закріплення відповідних положень в установчих документах. До того ж серед заходів забезпечення прозорості використання коштів можна виокремити обов'язкові річні звіти про діяльність відповідного суб'єкта інноваційної діяльності, що мають бути опубліковані на сайті або в пресі, а також постійне

інформування про виконання бюджету наукового або технологічного парку в цілому (інвестиційного плану) та бюджетів окремих проектів, стартапів, розробок.

Не можна заперечувати проти того, що в останні роки мала місце практика відсутності в Законах України «Про Державний бюджет» передбаченого бюджетного стимулювання інноваційної діяльності, зокрема для проектів наукових і технологічних парків.

Доцільною є думка М.Д. Василенко стосовно того, що у країні існує законодавча норма фінансування науки та інновацій, яка з року в рік не виконується. Невиконання її порушує господарчий правопорядок у країні, створює умови для нестачі коштів на інноваційну діяльність. У цілому серед основних факторів, які перешкоджають здійсненню інноваційної діяльності, домінують здебільшого фінансово-організаційні та господарські.

Слід констатувати, що на сьогодні в Україні відсутні дієві механізми державного стимулювання залучення коштів господарюючих суб'єктів до фінансування наукових досліджень і розробок. Враховуючи це, найбільш дієвими та ефективними інструментами для вирішення таких проблем мають стати фіскальної політики та різні прямі, непрямі методи державної підтримки. До прямих методів державної підтримки інноваційної діяльності належать програми фінансового стимулювання, пряме інвестування акціонерного капіталу і державних кредитів. При цьому забезпечується прискорення і піднесення у сфері наукових досліджень, освоєння новітніх галузей промисловості.

Стимулювання інноваційної діяльності має забезпечити створення великої кількості виробничих підприємств, що входитимуть до технопарків, які забезпечать нові робочі місця, підвищать валовий випуск продукції та зростання не тільки економічних, а й соціальних показників розвитку держави.

Таким чином, фінансування і прозорість використання коштів у наукових та науково-технологічних парках має забезпечуватись шляхом актуалізації та удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів інноваційної діяльності з використанням вітчизняного та закордонного досвіду, а також за допомогою державних програм та фінансового стимулювання розвитку наукових та науково-технологічних парків в Україні.